

Zirgi

Autors nav zināms
Andras Otto ilustrācijas

Zirgi pasaulē ir dzīvojuši vismaz 60 miljonus gadu ilgāk nekā cilvēki. Pirmo

aizvēsturisko zirgu sauc *eohippus*, un tas bija aptuveni jēra lielumā.

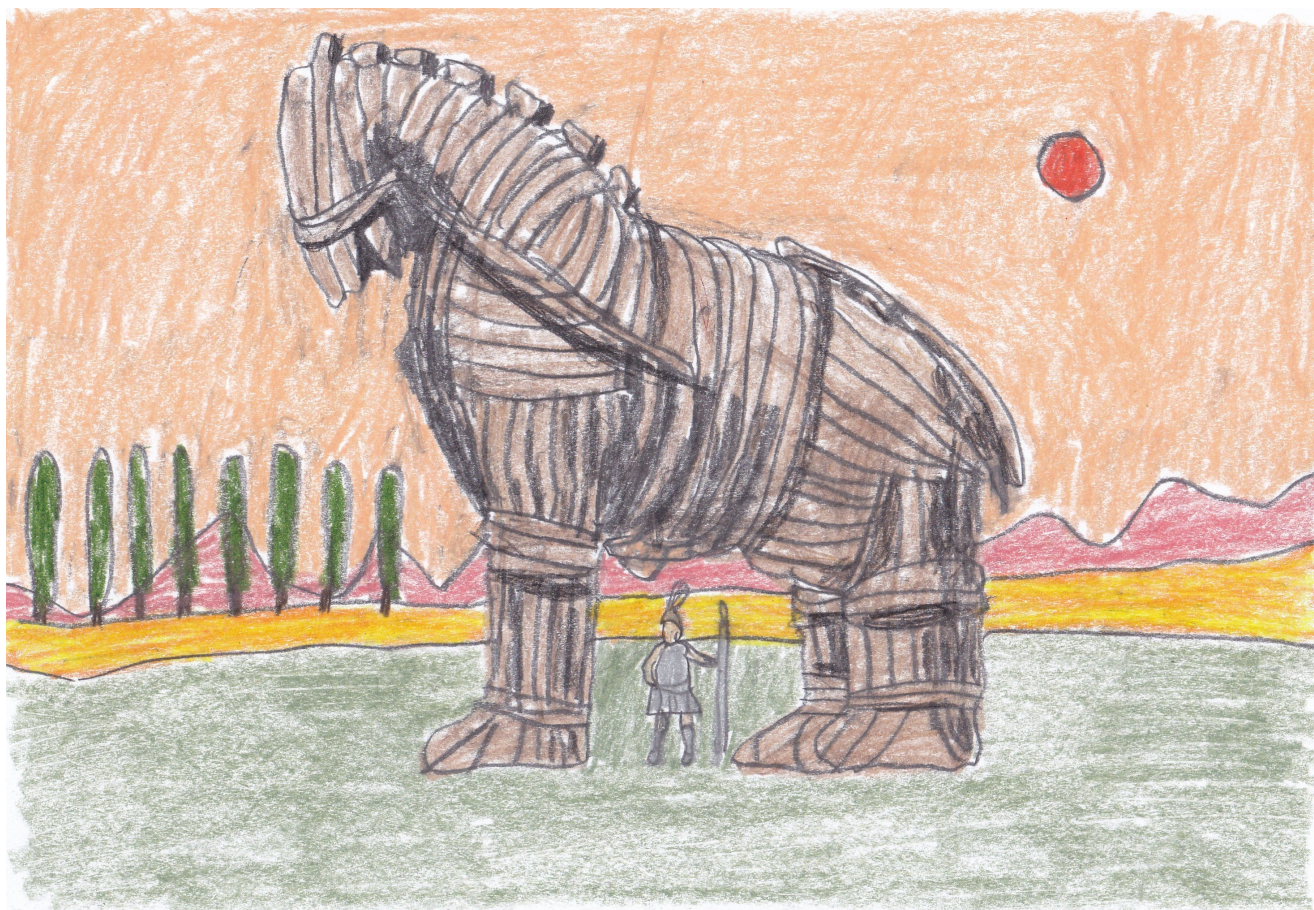

Senie cilvēki aizvēsturiskos zirgus medīja un ēda. Vēlāk cilvēki saprata, ka zirgi ir labi palīgi: ar tiem var jāt un izmantot tos darbos.

Kopš tā laika zirgi un suņi ir kļuvuši par cilvēka labākajiem draugiem.

Ar zirgiem cilvēki bieži jāja karot. Dažkārt zirgus sargāja tiem īpaši

gatavotas bruņas, bet dažreiz — nē.
Visiespaidīgākais kara zirgs gan nebija
īsts. To grieķu karavīri uztaisīja no koka

un tik lielu, ka tajā varēja paslēpties
vesela armija. Ienaidnieki koka zirgu
ievilka savā cietoksnī, bet naktī grieķi no
tā izlīda un ar viltību uzvarēja vēsturē
pazīstamajā Trojas karā.

Latvieši savus zirgus vienmēr ļoti mīlēja.
Par to liecina kaut vai šī tautasdziesma:

Man bij' sirmis kumeliņis,
Zvaigžņu sega mugurā.
To es došu māsiņai,
Kad vedīs tautiņās.

Daži senie zirgi:

Eohippus dzīvoja 60-40 miljonus gadu pirms Kristus. Tā augstums bija 40 cm jeb 15 collas.

Mesohippus dzīvoja 40-30 miljonus gadu pirms Kristus. Tā augstums bija 60 cm jeb 2 pēdas.

Hipparion dzīvoja pirms 10 miljoniem gadu Eiropā, Āfrikā un Amerikā. Šie senie zirgu radinieki svēra ap 225 kilogramiem jeb 500 mārciņām.

Hipparion jau skrēja kā mūsdienu zirgs.

Hippidion dzīvoja pirms 2 miljoniem gadu Amerikas kontinentos, bet izmira pēdējā Ledus laikmetā. Eiropas

kolonizatori zirgus Amerikā ievēda no jauna.

Šodienas zirgi ir *Equus* dzimtas.

Mūsdienu zirgi ir rados ar zebrām un ēzeļiem.

Vairākums zirgu dzīvo pie cilvēkiem,

un tie ir mājlopi. Taču ir arī savvaļas zirgi.

Latvijā savvaļas zirgus ievēda 1999.

gadā. Tie dzīvo pie Papes ezera netālu no Liepājas un palīdz atjaunot un pasargāt dabiskās pļavas.

Skolotāju / vecāku lapa

Virsraksts: Zirgi

Autors: nav zināms

Ilustrators: Andra Otto

Līmenis

LIX: 37

Valodas līmenis: A2

Piemērotais vecums: 4.-6. klase

Vārdu saraksts

Pamata vārdu krājums

labākie draugi *best friends*

pasaule *world*

zirgs *horse*

Paplašinātais vārdu krājums

armija *army*

augstums *height*

cietoksnis *fort*

dabisks *natural*

ēzelis *donkey*

grieķi *Greeks*

izlīda *crawled out of*

izmirt *to die out*

jāt *to ride (a horse)*

jāt karot *to ride into war*

jērs *lamb*

kontinents *continent*

kumeliņš *colt*

medīt *to hunt*

palīgs *helper*

plāva *meadow*

radinieki *relatives*

sargāt *to protect*

sirms *gray*

tautasdziesma *folk song*

vest tautās (tautiņās) *to marry*

visiespaidīgākais *most impressive*

zebra *zebra*

Izteicieni un termini

___ gadus pirms Kristus *___ years BC*

60 miljonu gadu *60 million years*

senie cilvēki *prehistoric humans*

aizvēsturiskie zirgi *prehistoric horses*

īpaši gatavotas bruņas *specially made armour*

kolonizatori *colonizers*

Ledus laikmets *Ice Age*

mājlops *domesticated animal*

savvaļas zirgs *wild horse*
Trojas karš *Trojan war*
zirgu dzimta *horse family*

Papildu vārdu saraksts

Zirgu krāsas: https://lv.wikipedia.org/wiki/Zirga_krāsa

baltas krāsas zirgs *white, very rare*
bēris *light red-brown colored coat*
dābolains zirgs *coat is grey with round white patches*
dārkas krāsas (dārks) zirgs *dark base coat with irregular white patches*
dūkans zirgs *black mane with reddish tips; reddish color around eyes and nostrils; brown coat*
lāsumains zirgs *light coat with irregular dark patches*
losas krāsas (loss) zirgs *yellow or sand colored coat*
melns krāsas zirgs *black coat*
palsas krāsas (palss) zirgs *gold-colored, yellow or light yellow coat with lighter colored mane*
pālas krāsas (pāls) zirgs *light yellow colored coat*
pātas krāsas (pāts) zirgs *grey, yellow or light brown coat*
rudas krāsas (ruds) zirgs jeb sarķis *mane is same color as body, usually reddish in color*
salnas krāsas (salns) zirgs *black and white hair on body that doesn't lighten with age*
sirmis *black body with white dispersed throughout that lightens with age*
sudrabskaris *chocolate brown colored coat*

Zirgs: https://lv.wikipedia.org/wiki/Mājas_zirgs

acs *eye*
aste *tail*
auss *ear*
krēpes *mane*
krūtis *chest*
mugura *back*
mute *mouth*
nags *hoof*
nāsis *nostrils*
pakauss/skausts *back of the head/neck*
piere *forehead*
piesis/skara *spur*
plecs *shoulder*

purns *muzzle*

Stallis

apauši *halter or headstall*
 barība *food*
 iemaukti *bridle*
 ķemme *comb*
 pakavi *horseshoes*
 pavada *lead*
 salmi *straw*
 segli *saddle*
 siens *hay*
 stallis *stall*
 suka *brush*

Pārrunu jautājumi

- Kur esi redzējis zirgus?
- Vai pazīsti kādu, kam pieder zirgi?
- Vai esi kādreiz jājis uz zirga? Kur un kad?
- Kas tev zirgos vislabāk patīk?
- Kādas krāsas zirgs tev liekas visskaistākais?
- Kas ir savvaļas zirgi?
- Kur Amerikā (vai citā vietā) dzīvo savvaļas zirgi?
- Ja tev piederētu zirgs, kā tu par to rūpētos?

Nodarbības stundā

1. Skolotājs sameklē dažādu zirgu attēlus. Katram skolēnam iedod vienu zirga attēlu. Skolēnus sadala pa pāriem. Tie salīdzina savus zirga attēlus un pārrunā to starpības un līdzības.
2. Skolēni uzzīmē stalli, kuņā dzīvotu zirgs, ieskaitot visu, kas zirgam būtu vajadzīgs. Tad skolēni pastāsta par savu zīmējumu.

Uzdevumi / Darba lapas

1. Zirgi - 1. uzdevums
2. Kāds ir un ko dara? - 2. uzdevums

Rakstu darbi

1. Trojas zirgs - 3. uzdevums
2. Zirgs latviešu tautasdziesmās - 4. uzdevums

Runas vingrinājumi

1. Pasaulē ir ļoti daudz dažādu sugu zirgu. Skolēns izvēlas vienu zirgu sugu, sagatavo par to informāciju un 2-3 minūtēs pastāsta klasesbiedriem par izvēlēto zirgu.
2. Jauno vārdu atkārtšanas spēle Nr. 9 - Kategorijas

Rotaļa

1. Kumeliņi, kumeliņi

Zirgi

Atbildi uz šiem jautājumiem pilnos teikumos!

1. Cik ilgi pasaulē dzīvojuši zirgi? _____

2. Cik liels bija *eohippus* zirgs? _____

3. Kāpēc zirgi ir labi cilvēku palīgi? _____

4. Kas zirgus sargāja, kad ar tiem jāja karot? _____

5. No kā bija taisīts zirgs, kas palīdzēja uzvarēt Trojas karu? _____
6. Kas latviešu tautasdziesmā ir mugurā kumeļam?

7. Cik augsts bija *mesohippus*? _____

8. Kur dzīvoja *hipparion*? _____

9. Kad izmira *hippidion*? _____

10. Ar ko mūsdienu zirgi ir rados? _____

11. Kur Latvijā dzīvo savvaļas zirgi? _____

Kāds ir un ko dara?

*Uzraksti zirgus raksturojošus īpašības vārdus
(adjektīvus) un darbības vārdus, kas pasaka, ko zirgi
dara!*

Zirgs ir...

skaists.

Zirgs...

gul.

Trojas zirgs

Izpēti internetā informāciju par Trojas zirgu! Papildini teikumus un uzraksti atbildes uz jautājumiem!

Kas bija Trojas zirgs? _____

Kad Trojas zirgs „dzīvoja”? _____

Kāpēc Trojas zirgu uzbūvēja? _____

Cik liels bija Trojas zirgs? _____

Es domāju, ka Trojas zirgs ir interesants, jo _____

Zirgs latviešu tautasdziesmās

Atrodi grāmatā vai internetā latviešu tautasdziesmu par zirgu! Uzraksti to, ilustrē un iemācies no galvas!

Jauno vārdu atkārtošanas spēle Nr. 9 – Kategorijas

Kas nepieciešams?

1. Lapa ar jaunajiem vārdiem.

Spēles noteikumi:

1. Skolotāja paziņo kategoriju, un skolēni izvēlas šai kategorijai piederošus vārdus. Skolēni, kas pareizi izvēlējušies vārdus, ir uzvarētāji. Dažādu kategoriju piemēri:
 - lietvārdi;
 - īpašības vārdi;
 - darbības vārdi;
 - trīszilbju vārdi;
 - vārdi, kas nosauc emocijas;
 - rotaļlaukumā sastopamas reālijas.

Ko vēl var darīt?

1. Skolēni izskaidro, kāpēc viņi vārdus iedalījuši tieši konkrētajā kategorijā.

Neaizmirsti!

1. Apstaigāt klases telpu, lai pārliecinātos, ka visi skolēni strādā.
2. Šo spēli vislabāk spēlēt, izmantojot daudz vārdu.
3. Ja skolēns ierakstījis vārdu kategorijā, kurā tas nav paredzēts, skolotājs noskaidro, kāpēc skolēns tā rīkojies.

Skolēniem, kuriem ir grūtības ar jaunu vārdu apguvi, iespējams veidot spēles modifikācijas:

- Skolēni var apvienot vārdus sevis veidotās kategorijās un tad likt pārējiem šo kategoriju uzminēt.
- Skolēni var darboties grupās.

Kumeliņi, kumeliņi

Latviešu tautas rotaļa

♩ = 100

Ku- me- li- ņi, Ku- me- li- ņi, tu man kau- nu pa- da- rīj!

5

Trā- di rī- di ral- la- lā tu man kau- nu pa- da- rīj!

1. Kumeliņi, kumeliņi,
Tu man kaunu padarīj!
Piedz. Trādi rīdi rallaļā, Tu man jaunu padarīj!

2. Tev kājiņa paslīdēja,
Man nokrita cepurīte.

3. Man nokrita cepurīte
Jaunu meitu pulciņā.

4. Kas godīga mātes meita,
Paceļ manu cepurīt'.

5. Kas bij' tāda vīzdegune,
Iet garām šņaukādām'.

Rotaļas apraksts:

Rotaļas dalībnieki nostājas dārziņā. Viens vidū. Dziedot melodijas pirmo daļu, rotaļnieki virzās pa apli, vidējais – pretējā virzienā. Kad dzied piedziedājumu, vidū stāvošais uzlūdz kādu no dārziņa un griežas elkoņos. Pēc tam uzlūdzējs stājas dārziņā, bet uzlūgtais – apļa vidū.

Rotaļas notis, teksti un apraksti internetā:

<http://garamantas.lv/lv/record/368568>

<https://www.slideshare.net/supertontons/zitas>

<https://www.suitunovads.lv/lv/notis/66/?collector=&recorder=&speaker=&category=141&string=kumeli%C5%86i&submit=Atlas%C4%ABt>